

ISTORIA ROMÂNILOR

TOMUL III

V. A. Urechia

OPERA OMNIA

TIPO MOLDOVA

ISTORIA ROMÂNILORŪ

SERIA 1786-1800

TOMULŪ III ALŪ SERIEI 1786—1800

(ALŪ V-lea ALŪ SERIILORŪ 1774—1800)

TIPO MOLDOVA

Coperta: *Cristian Almășanu*

Coordonator Colecție: Gh. Buzatu,

Membru Corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Consultant științific:

Lector univ. dr. Bogdan Ștefanachi

Proiect editorial: Roxana Alexandra Costinescu

Redactor: *Aurel Ștefanachi*

© Tipo Moldova

Editura Tipo Moldova este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.) **99/2010**

Ediție anastatică

Iași, 2010

Tipo Moldova,

E-mail: office@tipomoldova.ro

www.tipomoldova.ro

ISTORIA ROMÂNILORŪ

CURSŪ FĂCUTŪ LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI,

DUPE DOCUMENTE INEDITE,

DE

D. PROFESORŪ V. A. URECHIA

MEMBRU ACADEMIEI ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE ALŪ ACADEMIEI SPANIOLE, ALŪ
INSTITUTULUI ETNOGRAFICŪ DIN PARIS, ȘI ALŪ ALTORŪ DIVERSE SOCIETĂȚI ȘI CONGRÈSE
LITERARE ȘI ISTORICE, MEMBRU FUNDATORŪ ALŪ ATENEULUI ROMÂNŪ, ETC.

PUBLICATŪ

SUB DIRECTIUNEA PROFESORELUI,

DE

COMITETULŪ DE STUDENȚI AI FACULTĂȚEI DE LITERE DIN BUCURESCI.

SERIA 1786 - 1800

TOMULŪ III ALŪ SERIEI 1786—1800

(ALŪ V^{lea} ALŪ SERILORŪ 1774—1800)

CU DIVERSE ILUSTRĂȚIUNI.

BUCURESCI

—
TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

111, BULEVARDUL ELISABETA, 111

1893

C. 2940.

P R E F A Ț A

Cunoscința Istoriei națiunii Române din secolii anteriori secolului al XVIII^{lea}, este desigur de dorită, nu numai pentru a mulțami simplă curiositatea celor moderni, ci pentru că ea este singură proprie, făcându-ne tabelul vitejiilor neintrecute și înțelepciunii directivei politice a străbunilor noștri, să ne însuflețească și pe noi la fapte mari, și să ne fie de sfat bun, de povățuire în conducerea intereselor politice ale țilei.

Dar decât importantă este istoria secolilor trecuți (și importanța acesta n'am așteptat noi bătrânii să ne-o semnaleze cei mai tineri, cu nemeritate imputări, ca mai deunăzi la ocaziunea comunicării unei descoperiri a vre-unui document ori inscripțiune de o însemnătate mai multă sau mai puțin apreciazabilă¹⁾, totuși suntem convingși, că nu este lucrare mai urgentă pentru națiunea română decât studiul evoluțiunii sale interne, aceea de care este legată lucrarea evolutivă a țilelor de față. Acesta am mai spus-o în fruntea anteriorilor volume; acesta o repetăm și la începutul acestuia.

Facem această lucrare, cum s'a vădută, nu mai mult cu singurul sprijin al colecțiunei Hurmuzachi, a lui Dionisie eclesiarculu, ori al publicațiunilor didactice existente, séu cu Șincai, Engel, Zinkeisen... ci pe temei de a vr'o mie de documente inedite, fie din colecțiunea mea proprie, fie din aceea mereu îmbogățindu-se a Academiei noastre, fie din condicele domnesci ale timpului, rămase *terrae incognitae* până la publicațiunea mea de documente școlare din Buletinul Instrucțiunii publice de la 1864.²

V. A. URECHIĂ.

1. Unu colegu imputa istoricilor români, în sinul Academiei, că nu se ocupă de istoria vechiă a Românilor, ci numai de Fanarioțl..... În anunțulu care a deschis subscipțiunea la publicarea cursulu meu de istorie a Românilor, am vestit, că treptat, în serii, va apare istoria Românilor, descinzându până la secolulu alu 14-lea. Aștepte-se dar această publicare și să-și reserve ori-cine grăbita critică pentru atunci. Decă am început publicațiunea noastră cu secolulu alu 18-lea, este pentru că cetind tôte, dar tôte cărțile noastre de istorie, le-am aflat pline de erezii, și în cea mai deplină ignoranță de evoluțiunea noastră socială și culturală din secolulu care este imediat legat de timpii noștri.

2. Unica publicațiune mai vechiă, care a avut în vedere o condică domnescă multu două din archiva statulu, a fostu cea a reposatulu Teulescu. În publicațiunile diverse din înainte de 1891 nici o pomenire de asemenea condică domnescă.

ISTORIA ROMĂNILORŪ

I

Alexandru Moruzi după diverși autori. Stremutarea lui la Muntenia.

Despre domnia lui Alexandru Moruz, în 1793, în Muntenia, regretatul profesor A. Laurian, în *Istoria Românilor*, (8° București 1873) dice numai atât :

« Poarta spre a stôrce bani de la Români, în contra tractatelor încheiate, strămută, cu finitulă acestui an, pe Mihailă Șuțu în Moldavia și pe Alexandru Moruz în România. Pe când curgea revoluțiunea francesă în tótă terórea ei, principatele Române stôrse și flaccite prin lungele resbele, și prin aviditatea Turcilor pe care nu-ı mai pútea sătura cu bani, era în pace și se ocupa cu vindecarea plágilor celorú înfipte în anii trecuți. În anul R. 2548 (Chr. 1795) se depuse Mihailă Șuțu din Moldavia, și în loculú lui se numi Alesandru Ioanne Calimach, érá în a R. 2549 (Chr. 1796) se depuse Alexandru Moruz în România, și în loculú lui se trimise Alexandru Ipsilante.»

Aaronă Floriană se exprimă în termeni bunı despre Alexandru Moruz, Domnă la Muntenia. Acestú istoricú califică pe Alexandru Moruz de Domnă « bună, blândă și învățată, » și dice că : « a venitú în țera Românescă cu scopú de a o reforma. »¹

Despre domnia lui Alexandru Moruz, D-lú profesorú Xenopolú ne spune, că dragomanulú Gheorghie Moruz, fratele lui Alexandru Moruz, isbuti. prin stăruințele sale la Pórtă, să schimbe pe Alexandru Moruz de la Domnia Moldaviei la acea a Munteniei.

---

1. Aaronă Floriană, Manualú de istoria principatului României. București 1839 p. 168.

N O T E

I. *La pagina 11 aliniatul ultimă*, lectorele va adăogi informațiunea, că înainte de finea lui Februară, 1793, Al. Moruzi e deja sosită în Bucuresci. După ce acte inducemă acestă dată? După actele unui procesă (ce s'au adusă la capitolulă justiției) și anume: vîndărea moșiei lui Iónu Șétrarulă. In acestă afacere a lucrată Caimăcămia lui Al. Moruzi, iar în 23 Februară 1793, intervine o otărire semnată de însuși Al. Moruzi. Cod. XXIII începe, adevărată cu ună pitacă din 12 Februară, ală acestui Domnitoră, însă este datată din *Römniculă Sărată*, adică înainte de ce să fi sosită în Bucuresci. Intre 12 Februară, când noulă Domnă ajunsese, venindă din Moldova, la Römniculă Sărată și între 23 Februară, data primului actă ce s'au păstrată, semnată de elă în Bucuresci. este a se așeđa data intrărei lui în Capitala Munteniei. Mai corect putemă strînge acestă spațiă de timpă între 13 și 19 Februară, căci nu e probabilă, că în ziua semnărei de acte, va fi plecată Moruzi din Römniculă Sărată și iarăși 3—4 zile le-au consacrată elă, după obiceiă, la ceremonialulă intrărei, poposită din Mănăstirea Văcăresci? Dealtmîntrelea nu este de celă mai mare interes să ajungemă a fixa data acestă a intrărei în Capitală, după ce Alex. Moruzi face acte Domnesci din îndată după pășirea lui dincăce de Milcov, va să dică între 10—12 Februară 1893.

II. *La capitolulă culturăi publice (pag. 55) lectorele este advertit că, rēmēnendă, din erore, neculesese unele documente relative la scolă, s'au intercalată apoi la paginile 415—426. Recunoscemă, că nu e unica erore de acestă natură, pe lăngă numeroșe erori rēmase la corectură, dar lectorele va scuza, căci a frămănta cu ună bîetă creeră și cu două ochi, miă de documente și a nu te zăpăci la clasificare, nu este lucru ușoră!*

TABLA DE MATERII A TOMULUI V.

	<u>Pagina</u>
Prefața	5
CAP. I.— <i>Moruzi, după diverși scriitori</i>	7
Renunțarea lui A. Moruzi la Muntenia	8
CAP. II.— <i>Căimăcămia la București</i>	11
Pregătirea Bucureștilor de venirea lui A. Moruzi	12
Sosirea lui A. Moruzi	12
CAP. III.— <i>Compunerea Divanului lui Moruzi</i>	13
Isvóre de consultatü	13
CAP. IV.— <i>Biserica sub Al. Moruzi</i>	14
Filaretü II, după diverși scriitori.	14
Mișcarea literară sub Filaretü.	15
Administrarea Bisericeii sub Filaretü	16
Proibițiunea cărților române, tipărite în Ardélü.	16
Proprietatea Monastirilor, de sineturi, în 1793	17
Intăritura lui A. Moruzi pe anaforaoa Divanului în acestü obiectü (notă).	17
Garda la închisórea Mitropoliei. Clerici condamnați	18
Filaretü II față cu moralitatea în căsnicie	20
Judecata lui Ciucă Polcovniculü pentru fiică-sa.	20
Anaforaoa Mitropolitui și resoluțiunea domnescă, cu acestü obiectü	20-21